Sk. k
Porträ.
(Por)
FOL
o

UR
FRITZ VON DARDELS ALBUM

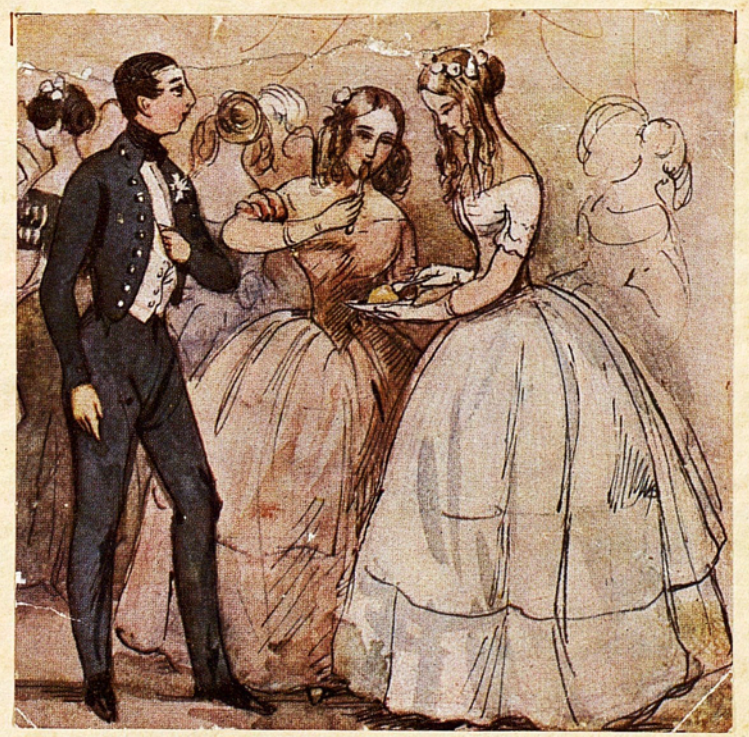

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

PRIS HÄFT. 10 KR., INB. 12 KR.

1915

UR

FRITZ VON DARDELS ALBUM

CENTRALTRYCKERIET
STOCKHOLM 1915

UR
FRITZ VON DARDELS ALBUM

BILDER UR SÄLLSKAPS- OCH MILITÄRLIFVET
FRÅN ADERTONHUNDRATALETS MIDT

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG, STOCKHOLM

KONGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

FÖRORD.

Det välvilliga mottagande, som kommit "Fritz von Dardels minnen" och kanske ej minst de desamma åtföljande teckningarna till del, har föranledt utgifvandet af dessa bilder, hvilka i viss mån kunna betraktas som ett supplement till ifrågavarande minnen. De äro samtliga hämtade från de rika samlingar af såväl blyertsritningar som akvareller, hvilka Dardel efterlämnat och hvaraf en stor del alltjämt befinner sig i hans familjs ägo. Vid det urval, som sålunda ägt rum, har den ledande tanken varit att söka åstadkomma ett bildergalleri från 1800-talets midt, som skulle kunna på en gång bereda åskådaren ett nöje och tillika låta detta flydda tidsskede åter lefva upp för hans blickar, ehuruväl det måste medgifvas, att det nästan uteslutande är det högre sällskapslifvet, som här blifvit föremål för tecknarens ritstift.

Att börja med få vi dock skåda en del bilder från garnisonslifvet i Stockholm under den tid tecknaren själf efter 1836 aflagd officersexamen som gradpasserare vid Andra Lifgardet gjorde sin första bekantskap med detsamma, en bekantskap, som ej tycks varit af odeladt angenäm art, och hvarom hans utgifna minnen för öfrigt hafva åtskilligt att förmäla.

Med 1840-talet föras vi emellertid midt in i tidens societetslif. Det är nu bara baler och tillställningar på hofvet och i de högre samhällskretsarna, som möta våra blickar, och snart sagdt hela det dåvarande Stockholms eleganta värld passerar härvid revy. Flera blifvande ministrar och andra höga dignitärer se vi här som sorglösa ungdomar, hängifvande sig åt sällskapslifvets allehanda förströelser, medan åtskilliga porträttbilder af höga militära

och civila ämbetsmän låta oss få en föreställning om den generation, som redan hunnit upp till samhällets höjder.

1848 förflyttas vi till Skåne, där under det då pågående dansk-tyska kriget en svensk-norsk armékår sammandragits för att i händelse Jyllands jord beträddes af fiender skynda danskarne till hjälp. Kronprins Carl befann sig vid denna tid i Malmö som chef för Lifgardesbrigaden, och Dardel, som tillhörde hans stab, lämnar oss här en del humoristiska skildringar af lifvet i nämnda stad vid ifrågavarande tidpunkt.

Från 1850-talet möter oss en bild af det mondäna Stockholm tagande sin middagspromenad på Carl XIII:s torg, vid denna tid den förnämsta mötesplatsen för den fina världen, samt härjämte en trio af framstående lärde rätt karakteristiskt återgifna.

De sista teckningarna, som bära årtalet 1860, låta oss skåda Carl XV:s kröningståg samt en grupp i lägret å Ljungbyhed, bestående af idel kungliga och furstliga personligheter, där särskildt kung Fredrik VII och hans farbror prins Ferdinand af Danmark ådraga sig en kanske icke i allo smickrande uppmärksamhet.

I förhoppning att dessa väl ofta mycket karikerade men dock på det hela harmlösa och godmodiga teckningar skola lämna ett om ock ringa bidrag till kännedomen om ett förflutet tidsskede, som nog i mångt och mycket och ej minst i humanitärt hänseende var underlägset vår tid men som dock ägde sina ljusa och tilltalande drag, öfverlämnas desamma nu i allmänhetens händer.

Stockholm i november 1915.

N. v. D.

PERSONREGISTER.

ANNA AF PREUSSEN, prinsessa af Hessen-Cassel.
ARNIM, VON, baron, preussisk legationssekreterare.
BACKER, norsk läkare.
BECK-FRIIS, CORFITZ, grefve, godsägare, kabinettskammarherre.
BERGENSTRÅHLE, KNUT, löjtnant vid Andra Lifgrenadjärregementet.
BERGENSTRÅHLE, MAURITZ, löjtnant vid Andra Lifgardet.
BERZELIUS, JÖNS JACOB, friherre, professor, kemist.
BJÖRNSTJERNA, CARL, grefve, generallöjtnant, öfverhofstallmästare.
BJÖRNSTJERNA, OSCAR, generalmajor, utrikesminister.
BODISCO, ANDREI, rysk generalmajor och militärattaché.
BOLTENSTERN, GÖSTA, ryttmästare vid Kronprinsens husarer, major i armén.
BOLTENSTERN, WILHELM, ryttmästare vid Kronprinsens husarer, stallmästare vid K. M:ts hof.
BÄCK, CHRISTOPHER, kamrer i Järnkontoret.
CARLSON, FREDRIK FERDINAND, professor, statsråd.
CEDERSTRÖM, BROR, friherre, generallöjtnant.
CELSING, OTTILIANA, f. FLEMING, g. m. bruksägaren LARS C.
COYET, GUSTAF, friherre, hofmarskalk, godsägare.
DARDEL, VON, FRITZ, major vid Svea Lifgarde, öfverintendent, kabinettskammarherre.
DE GEER, AURORE, g. m. friherre F. J. Wrede.
DE LA GARDIE, ROBERT, grefve, landshöfding i Östergötlands län.
DUE, ALÉTHE, f. SIBBERN, g. m. Fredrik D.
DUE, FREDRIK, norsk statsminister.
EDELCREUTZ, JACOB, friherre, kapten vid Svea Lifgarde, major i armén.
EDHOLM, EDVARD, öfverfältläkare, generaldirektör.
EDHOLM, ERIK AF, öfverstelöjtnant vid Andra Lifgardet, förste hofmarskalk och teaterdirektör.
EDMAN, VICTOR, kapten vid Svea artilleri, öfverstelöjtnant i armén.
EHRENSVÄRD, ALBERT, grefve, landshöfding i Göteborg, utrikesminister.
ESTERHAZY, VALENTIN, grefve, österrikisk envoyé.
FALKENBERG, HENRIK, löjtnant vid Svea Lifgarde, kabinettskammarherre.
FERDINAND, prins af Danmark.
FERSEN, SOPHIE VON, grefvinna, f. BONDE, g. m. Hans v. F.
FLEETWOOD, GEORG, friherre, öfverste vid Bohusläns regemente, kabinettskammarherre.
FLEISCHER, HANS, norsk generallöjtnant och hofchef.
FLEMING, SIGRID, g. m. förste hofmarskalken M. Holterman.
FLEMING, VALBORG, g. m. öfverstelöjtnant A. Uggla.
GYLDENSTOLPE, LOUISE, grefvinna, f. VON FERSEN, g. m. August G.
GYLDENSTOLPE, LOUISE ELEONORA, d. t. Carl G.
GYLDENSTOLPE, NILS, grefve, generallöjtnant, statsråd, riksmarskalk.
GYLLENHAAL, CARL, friherre, statsråd, generaltulldirektör.
HAGERMAN, bankir i Paris.
HAZELIUS, JOHAN AUGUST, generalmajor, skriftställare.
HESSEN-CASSEL, ANNA, prinsessa af, f. prinsessa af Preussen.
HEYERDAHL, JENS, ryttmästare vid Norska kavalleribrigaden.
HJELMSTIERNA, IDA MALVINA.
HORN, CLAES FREDRIK, grefve, landshöfding i Stockholms län.
HORN, FREDRIK, grefve, öfverstelöjtnant vid Andra Lifgardet.
HWASSER, DANIEL, sekreterare vid K. Teatrarna.
HWASSER, ISRAEL, professor, läkare.
JAEGHER, CHARLES DE, belgisk chargé d'affaires.
KANTZOW, GURLI, g. m. bruksägaren W. Groen.
KOSKULL, EMMA, g. m. grefve M. Klingspor.
KRÜDENER, ALEXANDER VON, baron, rysk envoyé.
KRÜDENER, VON, baronessa.
LAGERBERG, SVEN, grefve, öfverste vid Andra Lifgardet, general.
LAGERBIELKE, AXEL, friherre, löjtnant vid Svea Lifgarde.
LALLERSTEDT, GUSTAF, skriftställare.
LAVONIUS, SOFIA ROSINA, f. VON HAARTMAN, g. m. guvernör Alexander L.
LEWENHAUPT, MAURITZ, grefve, generalmajor, riksmarskalk.
LEWENHAUPT, MINA, hoffröken, g. m. friherre C. J. Bonde.
LEWENHAUPT, STEN, löjtnant vid Andra Lifgardet.
LEYA, BENJAMIN, handlande i Stockholm.
LILJEWALCH, CARL FREDRIK, kapten vid Andra Lifgardet.
LINDECREUTZ, CARL GUSTAF, öfverste vid Andra Lifgardet, generalmajor.
LORICHS, CARL FREDRIK, generallöjtnant.
LOVISIN, CARL, friherre, generallöjtnant, statsråd.
MANDERSTRÖM, CARL, friherre, kapten vid Svea Lifgarde, ståthållare å Ulriksdal.
MANDERSTRÖM, FREDRIK, friherre, ryttmästare vid Lifgardet till häst.
MANDERSTRÖM, LUDVIG, grefve, statsminister för utrikes ärendena.
MOLTKE, EHRENREICH CHRISTOFER LUDVIG, grefve dansk envoyé.
MANNERHEIM, AUGUST, friherre, rysk kammarjunkare, statsråd.
MORENO Y LANDABURY, JOSÉ, spansk envoyé.
MORETTI, grefve, italiensk godsägare.
MORGENSTIERNE, OSCAR MUNTHE AF, norsk kabinettskammarherre och kapten.
MORNAY, CHARLES DE, grefve, fransk envoyé.
MÖRNER, HAMPUS, öfverstelöjtnant vid Andra Lifgardet, öfverste vid Första Lifgrenadjärregementet.
MÖRNER, LOTTEN, hoffröken, g. m. grefve R. Wachtmeister.
NÆSSER, FREDRIK PETER, norsk generallöjtnant.
NORDSTRÖM, JOHAN JAKOB, riksarkivarie.
ODENCRANTZ, MATHIAS, löjtnant vid Andra Lifgardet, hofmarskalk.
OSTERMAN, grefve, rysk diplomat.
PALIN, ROBERT, kapten vid Lifbeväringen.
PEYRON, GUSTAF, friherre, generallöjtnant, statsråd.
PEYRON, EDMOND, löjtnant vid Svea Lifgarde.
PIPER, CARL FREDRIK, grefve, öfverhofjägmästare, godsägare.
PIPER, CHARLES EMIL, grefve, kammarherre, legationssekreterare.
PLATEN, CHARLOTTE VON, grefvinna, f. DE GEER, g. m. Baltzar v. P.
PLESSEN, WULF SCHEEL-, grefve, dansk envoyé.
POSSE, ARVID, grefve, justitiestatsminister, riksmarskalk.
POSSE, CHARLOTTE, g. m. kammarherre A. Reuterskiöld.
POSSE, KNUT, grefve, e. o. kanslist i Justitiestatsexpeditionen.
POSSE, FREDRIK, grefve, landshöfding i Malmöhus län.

Posse, Lage, grefve, major i Kronprinsens husarer.
Reuterskiöld, Adam, löjtnant vid Lifregementets dragoner, kammarherre.
Rosen, Gustaf von, grefve, hofmarskalk.
Sandels, Wilhelm, öfverste vid Lifregementets dragoner, förste hofmarskalk.
Schwan, Elisabeth, g. m. bruksägaren K. Cassel.
Schwan, Johan Gustaf, grosshandlare, talman i Borgarståndet.
Schwerin, August von, grefve, löjtnant vid Svea Lifgarde.
Schwerin, Wilhelm von, grefve, löjtnant vid Svea Lifgarde.
Schützercrantz, Adolf Ulrik, major vid Andra Lifgardet, tecknare.
Silfverschiöld, Augusta, g. m. öfverintendenten F. von Dardel.
Silfverschiöld, Carl Otto, friherre, löjtnant vid Skånska dragonerna, kabinettskammarherre.
Skjöldebrand, Lotten, hoffröken, g. m. friherre C. Åkerhielm.
Sparre, Sigrid, hoffröken, g. m. friherre Th. Cederström.
Sprengtporten, Ulla, g. m. grefve F. Wrangel.
Sprengtporten, Wilhelm, friherre, öfverståthållare, generallöjtnant.
Staël von Holstein, Otto, friherre, statsråd, generalpostdirektör.
Stiernstedt, Samuel, friherre, kapten vid Svea Lifgarde, major i armén.
Thott, Otto, grefve, ryttmästare vid Kronprinsens husarer, kabinettskammarherre.
Troil, Fredrik von, öfverste, kommendant i Stockholm.
Thurn und Taxis, Egon, prins, österrikisk ryttmästare.
Thurn und Taxis, Theodor, prins, bayersk löjtnant.
Törnros, Lovisa.
Ugarph, Carl August, registrator i Styrelsen öfver rikets fängelser.
Ugglas, Lotten af, grefvinna, f. von Düben, g. m. Ludvig af U.
Ugglas, Ludvig af, grefve, öfverste vid Lifregementets dragoner.
Wachtmeister, Axel Trolle-, grefve, hofmarskalk, landshöfding i Kristianstads län.
Wachtmeister, Rütger, grefve, kapten vid Svea Lifgarde, öfverste kammarjunkare.
Wahlfelt, Paul, kapten vid Andra Lifgardet, major i armén.
Wannqvist, Fredrik af, notarie i Öfverståthållareämbetet.
Weidenhielm, Oscar, öfverste vid Kalmar regemente, generallöjtnant, statsråd.
Willebrand, Victor von, friherre, major vid Kronprinsens husarer.
Wong, Frans Gustaf, ryttmästare vid Kronprinsens husarer.
Wrangel, Fredrik Ulrik, grefve, ryttmästare vid Lifgardet till häst.
Wrede, Louis, friherre, ministerresident i Haag, kabinettskammarherre.

F. v. DARDEL SOM GRADPASSERARE I ARREST 1836.
(Se Dardels minnen I: 38).

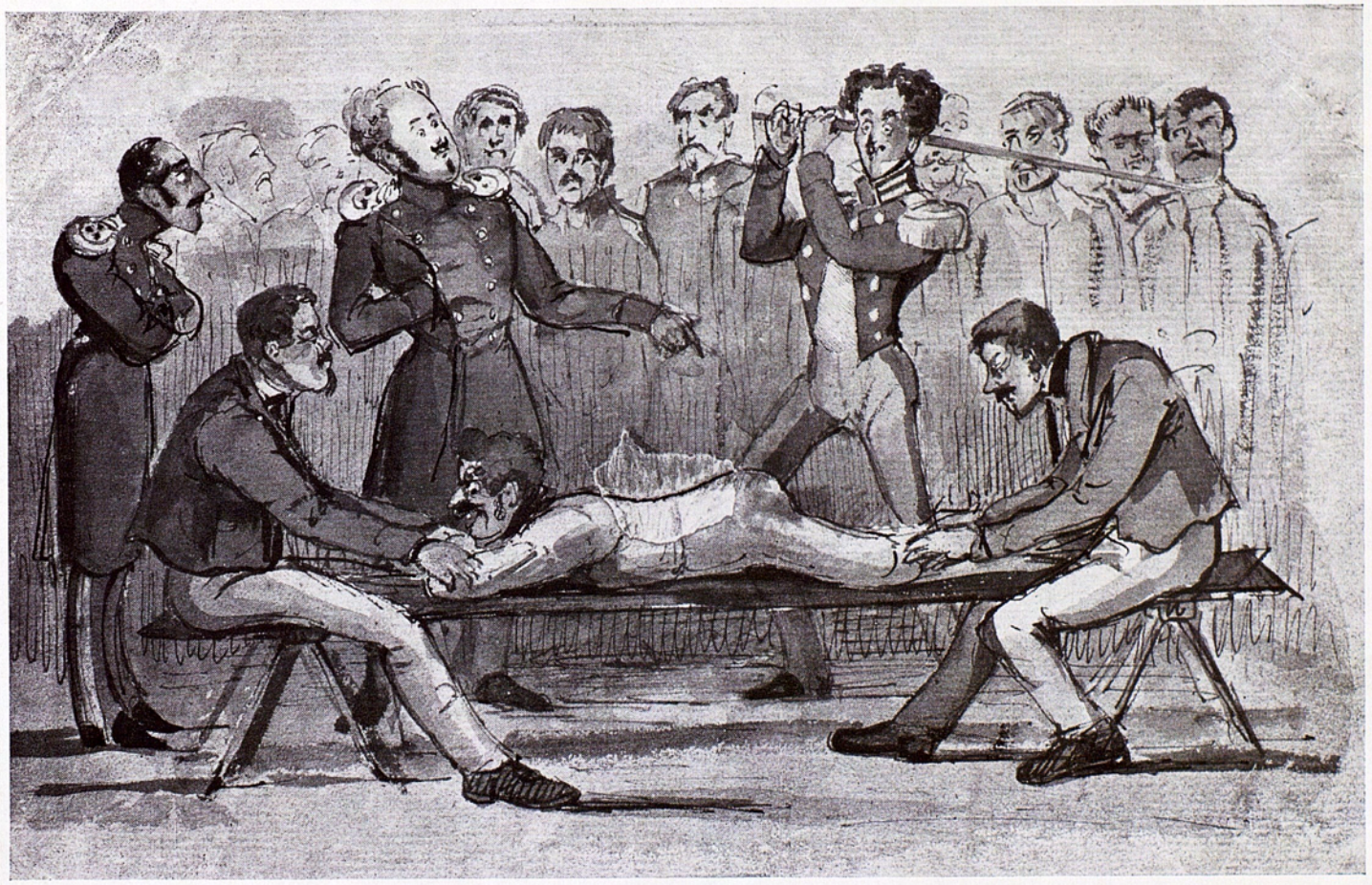

PRYGELSCEN 1836.
Officerarne äro fr. v. H. Schützercrantz och M. Bergenstråhle.

F. v. DARDEL SOM GRADPASSERARE 1836.
"Sjuk och utan pengar".

PÅ HÖGVAKT 1836.
Fr. v. H. Mörner, M. Odencrantz.

BENJAMIN LEYA.
På resa till Tyskland 1842.

MIDSOMMARFEST I DET GRÖNA 1844.

Fr. v. S. Lewenhaupt, A. Mannerheim, S. Lagerberg, grefve Moretti, F. af Wannqvist, G. Lallerstedt, J. Edelcreutz, G. Fleetwood, L. Wrede, A. v. Schwerin, F. Manderström, F. v. Dardel, W. v. Schwerin.

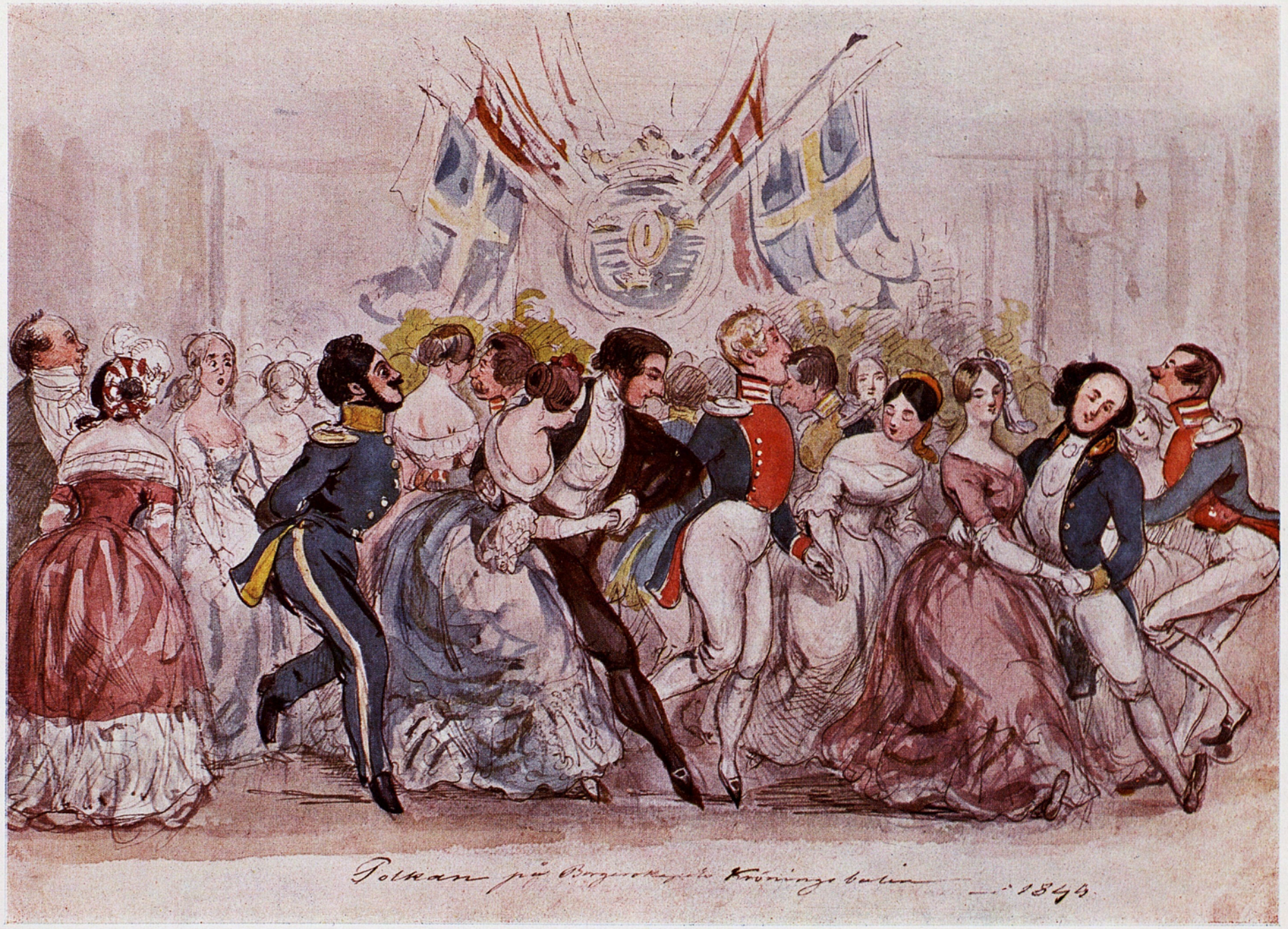

STOCKHOLMS BORGERSKAPS KRÖNINGSBAL 1844.
Herrarne fr. v. J. G. Schwan, O. Weidenhielm, R. Palin, grefve Osterman, P. Wahlfelt, A. Lagerbielke, Chr. Bäck, C. Liljewalch.

ADELNS KRÖNINGSBAL 1844.

EFTER EN GLAD MIDDAG PÅ DJURGÅRDEN 1844.

Fr. v. A. v. Schwerin, F. Manderström, F. v. Dardel, V. v. Willebrand, F. Wong, A. Reuterskiöld, Hagerman, E. af Edholm.

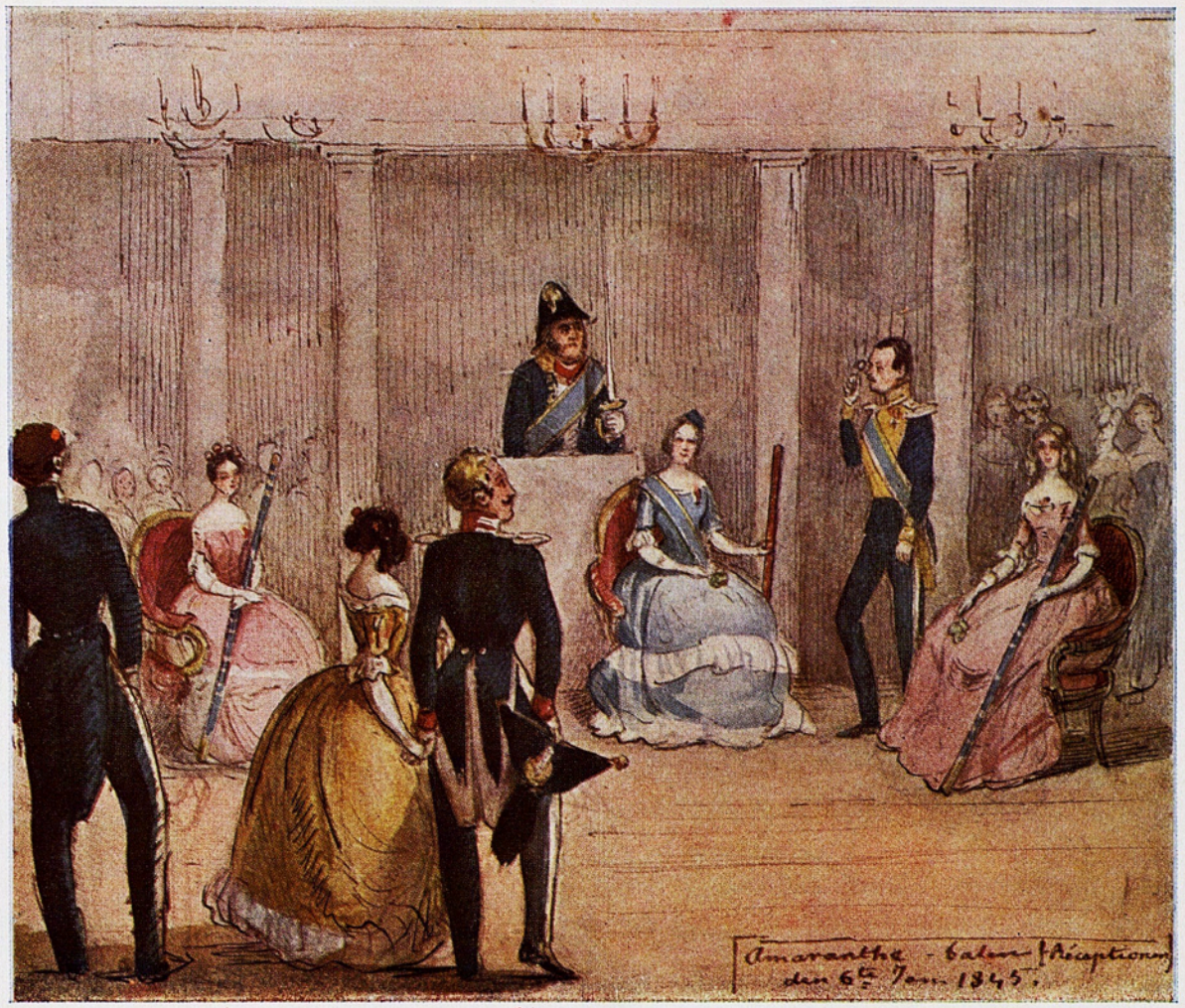

AMARANTHERORDENS BAL 1845.

Fr. v. fröken E. Koskull, m:lle E. Schwan, K. Bergenstråhle, frih. C. Gyllenhaal, friherrinnan O. Celsing, F. v. Troil, fröken A. Silfverschiöld.

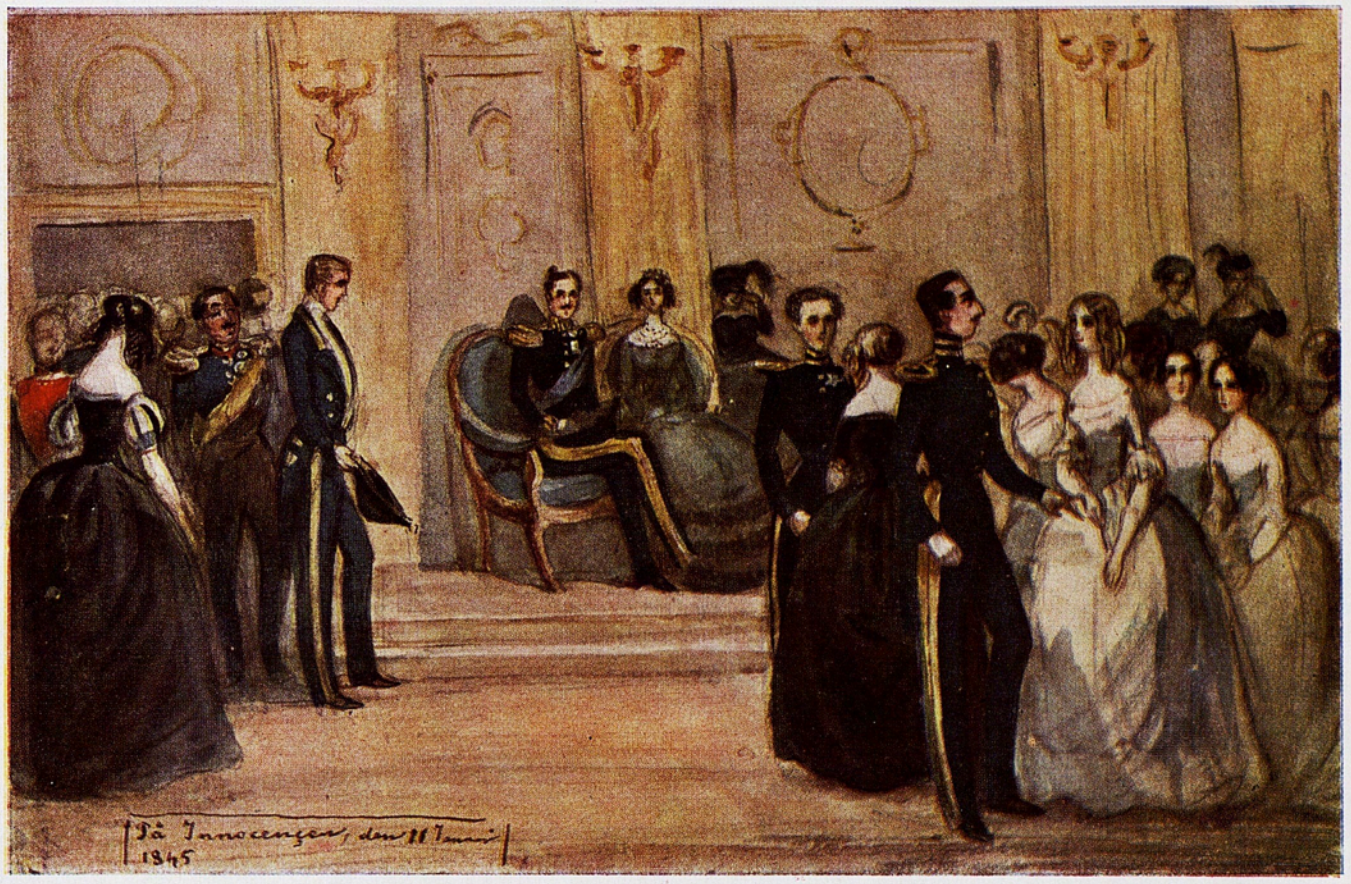

INNOCENSEORDENS BAL 1845.

Fr. v. grefvarne M. Lewenhaupt och A. Wachtmeister, konung Oscar I, drottning Josefina, prins Gustaf, kronprins Carl, fröknarna A. Silfverschiöld samt S. och V. Fleming.

EN SLOTTSBAL 1845.

"LES PRÉCIEUCES RIDICULES"
på sällskapsteater i Stockholm 1845.
Fr. v. grefve A. Ehrensvärd, baron A. Mannerheim, F. v. Dardel, O. Björnstjerna.

EN STOCKHOLMSSALONG 1845.

Fr. v. baronessan v. Krüdener, baron v. Arnim, grefvarne de Mornay, Esterhazy och C. E. Piper, fru Lavonius, C de Jaegher, grefvinnorna v. Platen, v. Fersen och Gyldenstolpe, grefve Moltke, fru Due, L. Manderström, A. Reuterskiöld, fröken A. Silfverschiöld, grefvinnan af Ugglas, grefvarne A. och R. Wachtmeister, fröknarna M. Lewenhaupt och S. Sparre, H. Falkenberg, grefvarne C. F. Piper och A. Ehrensvärd.

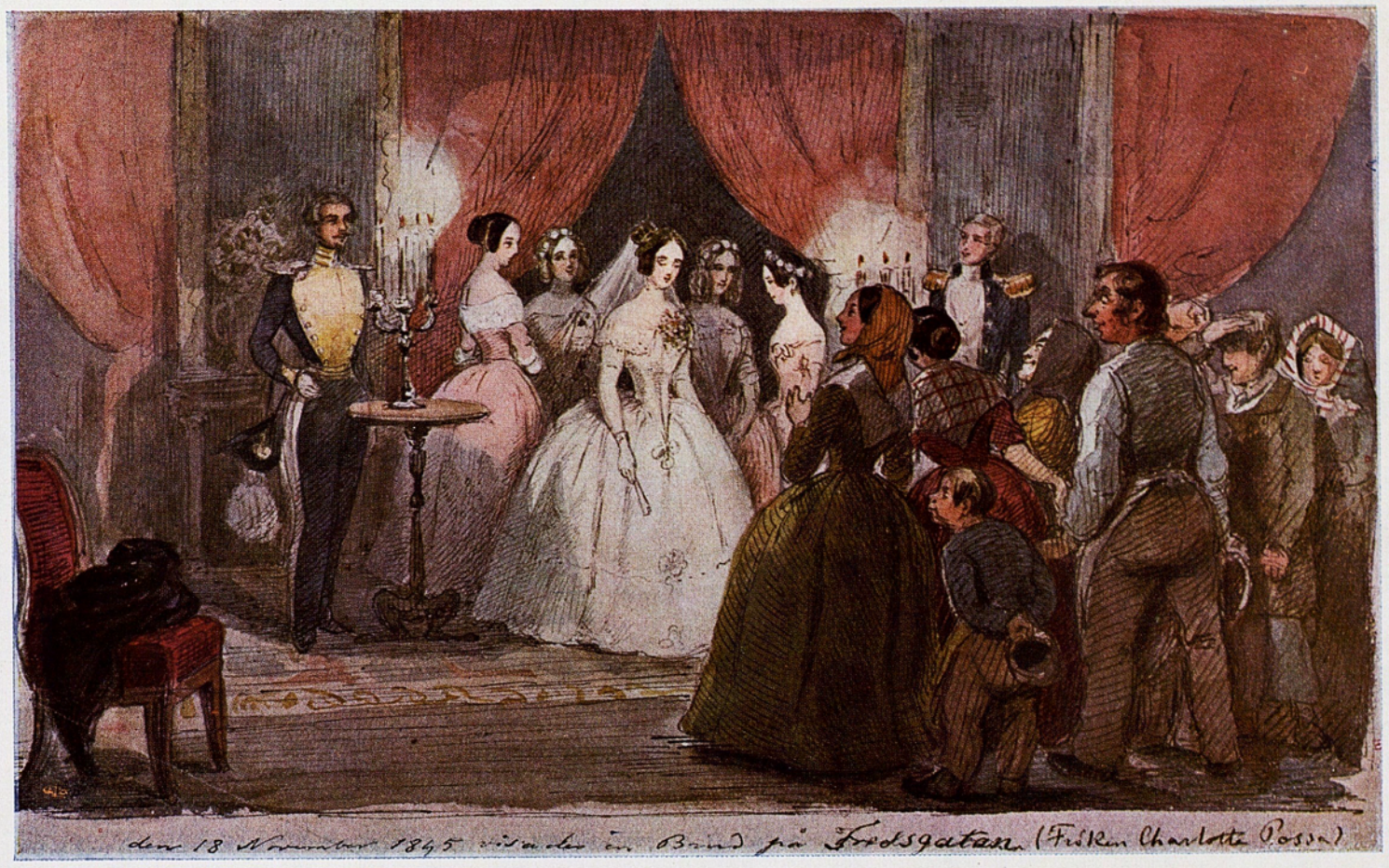

EN BRUDFÖREVISNING 1845.

Fr. v. F. v. Dardel, fröknarna A. De Geer, G. Kantzow, Ch. Posse och U. Sprengtporten, grefve K. Posse.

DIPLOMATISKA KÅREN I STOCKHOLM 1846.

Fr. v. A. Bodisco, J. Moreno, grefve de Mornay, baronerna v. Krüdener och Mannerheim, C. de Jaegher, grefve Plessen, baron v. Arnim, grefve Esterhazy.

PROFILER AF HÖGRE ÄMBETSMÄN 1846.

I öfversta raden frih. O. Staël v. Holstein, frih. G. Peyron och grefve A. Posse.
I mellersta „ frih. W. Sprengtporten, J. G. Schwan, frih. C. Lovisin och C. F. Lorichs.
I nedersta „ frih. L. Manderström, grefve M. Lewenhaupt och grefve C. F. Horn.

I CIRKUS GUERRAS STALL. 1840-talet.
Fr. v. Direktör Guerra, W. Bolstenstern, G. Fleetwood, H. Falkenberg, C. E. Piper.

PÅ FÖRELÄSNING 1840-talet.
Fr. v. grefve Esterhazy, baron v. Krüdener, grefve Plessen, J. J. Berzelius.

BAL PÅ KNUTSSALEN I MALMÖ 1848.

F. v. excellensen Due, grefve F. Posse, J. Heyerdahl, fröken Hjelmstierna, grefve L. Posse, J. A. Hazelius, S. Lagerberg, fru Wiberg, doktor Backer, fröken Stråle.

KRONPRINSEN TAR ETT BAD I MALMÖ 1848.
Fr. v. S. Lagerberg, C. Björnstjerna, kronprinsen, F. v. Dardel, V. Edman.

TAPTO I MALMÖ 1848.

I fönstret konungarne Carl XV och Fredrik VII.

Nedanför fr. v. O. Thott, G. Boltenstern, L. Wrede, F. Wrangel, O. Morgenstierne, F. Næsser, S. Lagerberg, R. De la Gardie, C. Beckfriis, A. Ehrensvärd, W. Sandels.

HALLINGDANS
i norska lägret i Malmö 1848.

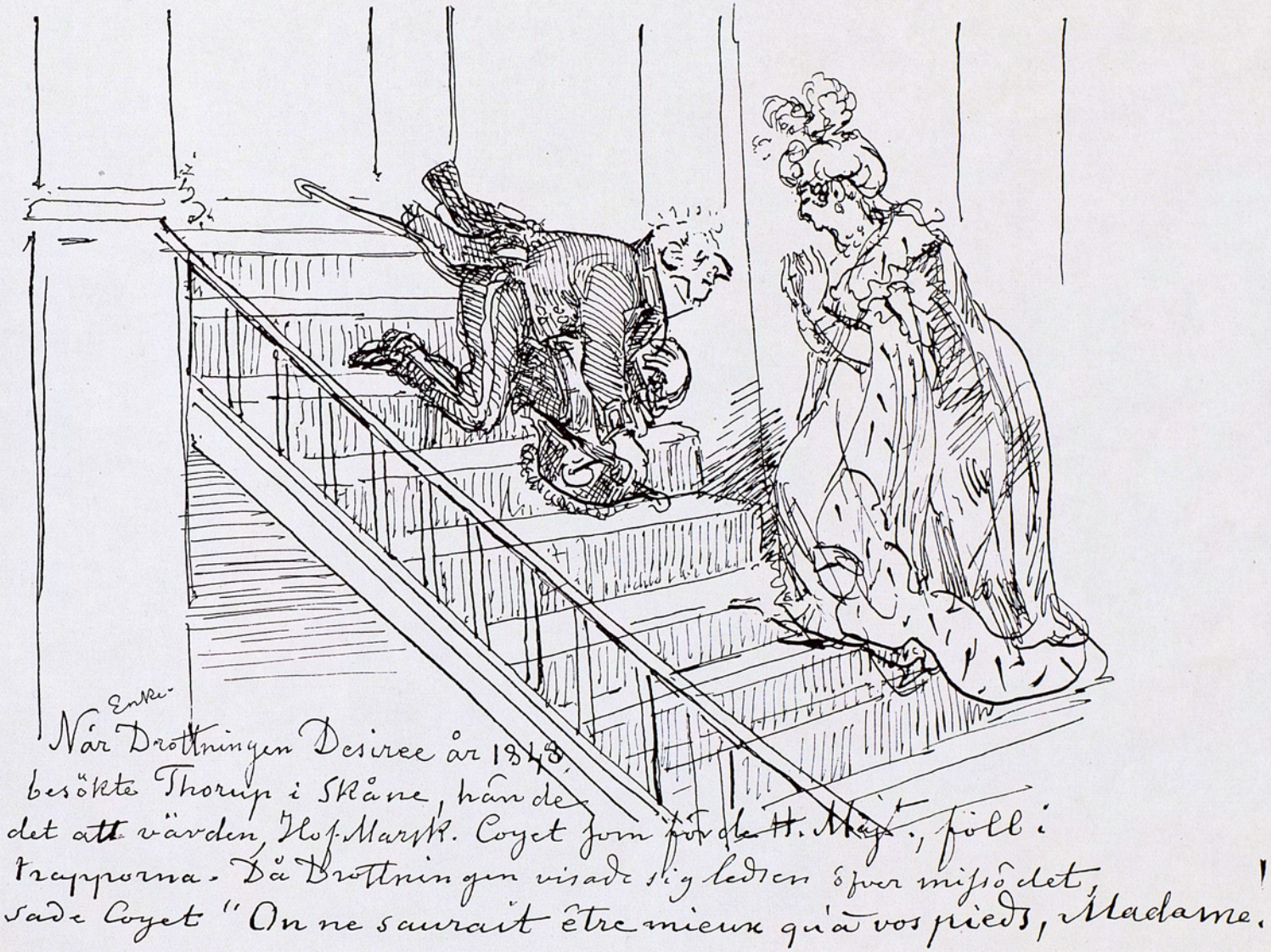

HOFMARSKALKEN G. COYET TAR EMOT DROTTNING DESIDERIA PÅ TORUP 1848.

TRE LÄRDA HERRAR 1840-talet.
Fr. v. Israel Hwasser, F. F. Carlson, J. J. Nordström.

KRONPRINS CARL I SITT TÄLT 1849.

PRINS OSCAR
i sitt skrifrum på Stockholms slott 1849.

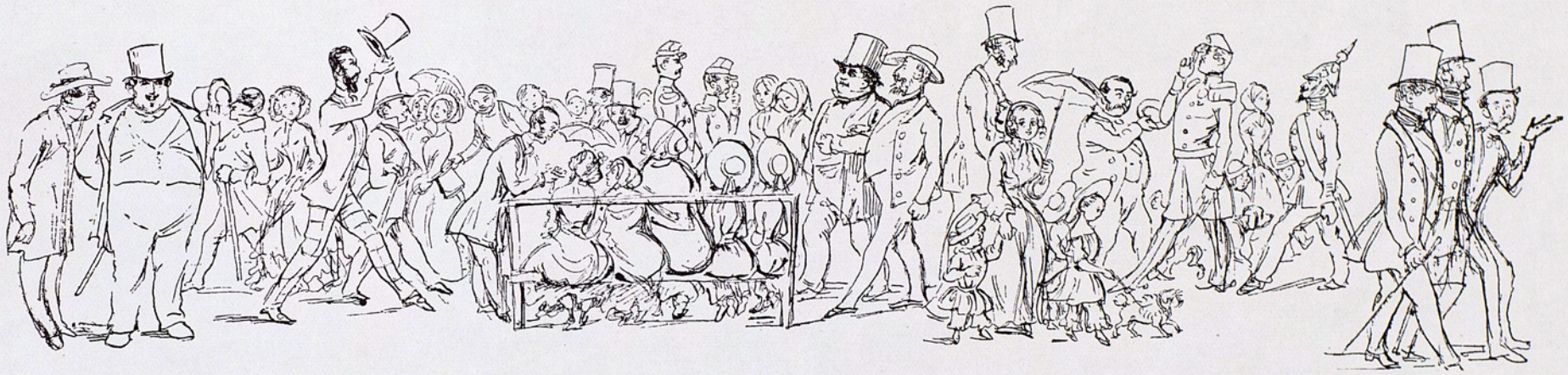

MIDDAGSPROMENAD I KUNGSTRÄDGÅRDEN 1850.

Fr. v. C. Manderström, S. Stiernstedt, Kronprins Carl, B. Cederström, E. Peyron, D. Hwasser, F. Horn, E. af Edholm, C. Ugarph, F. Manderström, m:lle Törnros, Edv. Edholm, C. G. Lindecreutz, N. Gyldenstolpe, G. v. Rosen, E. af Klint.

CARL XV:s KRÖNING 1860.
Bakom konungen generalerna H. Fleischer och G. Bildt.

PÅ LJUNGBYHED 1860.

FRITZ von DARDEL'S

MINNEN

		Bibliofiluppl. i 300 numrerade ex.
Del I.	5 kr., inb. 6: 75.	7 kr., inb. 13 kr.
» II.	4 kr., inb. 5: 50.	6 kr., inb. 12 kr.
» III.	5 kr., inb. 6: 75.	7 kr., inb. 13 kr.
» IV.	5 kr., inb. 7 kr.	7 kr., inb. 13 kr.

» . . En synnerligen underhållande bekantskap att göra . . . han har en pigg uppfattning af både personer och situationer och han skref lika ledigt som han tecknade. Hela boken vimlar af mer eller mindre karikerade porträtt af samtida, flera af dem särdeles lustiga. . . . Författaren är långt ifrån uteslutande skämtare, han är kvick och uddig, men ridderligheten och det goda hjärtat lysa alltid fram under satiren . . .» DAGENS NYHETER.

»Den 4:e och sista delen af F. von Dardels »Minnen» har utkommit och motsvarar till fullo det intresse, hvarmed den motsetts . . . Förf:s framställningskonst är lika frisk och underhållande som i de föregående delarna, och flertalet af de talrika teckningar, som illustrera texten, stå nära karikatyrens gräns och äro mycket roliga. . . . Hela det nu fullbordade verket, som afslutas med ett utförligt förträffligt personregister, är af stort värde för kunskapen om hela det officiella Sverige under 1800-talets i så många hänseenden märkliga mellersta decennier.» SVENSKA DAGBLADET.

DAGBOKSANTECKNINGAR
1873—1876.

Äfven i bibliofiluppl. i 100 ex.

GUSTAF CEDERSTRÖM:

MINNEN

Pris 10 kr., inb. 12 kr.

»Vi följa honom tacksamt och gärna genom ett myller af skymtande bekanta anleten, fina och älskvärda iakttagelser, en osviklig hängifvenhet för konsten som lifsinnehåll och lifsuppgift.» IDUN.

STRÖFTÅG OCH FUNDERINGAR

Pris 6 kr., inb. 7: 50.

Äfven i bibliofiluppl. i 50 ex. Pris 10 kr.

L. W. STJERNSTEDT:

NÅGRA MINNESBLAD UR MITT LIF

Pris 6: 75, inb. 8: 50.

»Det förnämsta och värdefullaste i friherre S:s arbete är dels hans briljanta kulturhistoriska skildringar från 1840—50- och 60-talen, dels hans redogörelse för hoflifvet och speciellt konung Oscar II:s så intressanta och nobla karaktär.» AFTONBLADET.

STOCKHOLM 1916. KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER. 142360

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001 000 387 463 5